

БРОЈ 10 ЛЕНТА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампања се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник

КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

# НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке не плаћају се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник  
ДРАГ. С. ГОГИЋ

## НОВ ПЕРИОД РАТА

Многобројне појаве са фронтова и у најширим и најдубљим позадинама створиле су комбинацију да је рат, војнички узевши, свршен. Па је ли такво схватање тачно? Јесу ли војске свршиле свој посао? Без преомишљања може се рећи да јесу.

Силе Споразума примиле су рат са Немачком, која је са Аустријом била једини представник оружане силе, која снагом и оружјем хоће да дође до победе. У тој борби Савезници су морали потражити исто оружје, тежећи истом циљу, победи. За то је требало времена и срестава; достигло је и једнога и другога: свима војничким средствима они су достигли и надмашили централне силе. Ту је тачка докле се, у овом рату, хтело војнички да дође и на тој тачки је рат војнички решен или свршен.

Толико је знакова, по којима се опажа тај крај рата. Један од њих, и најважнији је у томе, што сваки и крајњи напор, који Немачка војнички чини у последњем периоду рата и по ред категоричке потребе да се њиме постигну јачи успеси, не доведе ни до каквог успеха.

На свима странама створене су мртве тачке, гвозден обруч, који Немачка више нема моћи да разломи и у коме се самртнички превија. Покушаји на италијанском и енглеском фронту трају, уз безброј жртава, већ толико времена а сваки нов дан уноси све више јасног сазнања и код њих и код нас, да Немци војнички више не могу ништа учинити.

И код њих су, како изгледа, свеснији тога него и код нас. Има већ толико месеца, од времена њиховог првог лтвореног предлога за мир, како су Немци далеко пали у својој небелуншкој храбрости и у свом поуздању у мач и десницу. Већ толико месеца њихова врлина у стварању интрига постала је далеко светлија од негдашњег сјаја оружја. Хоће ли тим

умним операцијама имати више успеха него што су га имали од оружаных?

Морамо, због излишног излагања оставити на страну све интриге, које је Немачка вршила у позадинама свих држава, које са њом ратују. Оне су у великој мери вршене у Француској, Италији, Енглеској, Америци, не уздржавајући се да слично раде и према малим државама. Али да се задржимо на једном месту, где се може узети да је њена агитација постигла опасне резултате: Какав ће бити крајњи исход немачких преговора са данашњом руском владом, и у колико данашњи руско-немачки односи Немачкој користе или штете?

Жеља данашње руске владе да што пре закључи мир довољно је позната и у Немачкој. И баш због тога се и одају Немци највећим илузијама у скоро миру, јер верују, да ће га Руси хтети закључити, што пре и баш због тога ће разбијене наде далеко јаче утицати на немачки народ него сва досадашња разочарења у питању о миру.

А до споразума између ма које, па и Лењинове, револуционарне владе и немачке владе зна се да неће и не може доћи. Јер, ма колика да је тежња за миром код руске владе, она неће моћи најбруталније да погази све принципе, које је револуција истакла и ма колико да Немци жудно траже мир немачки народ није за сада ни из далека способан да умери прохтеве својих управљача. Преговори између руске владе и немачке војске случајан су сусрет са кога ће преговарачи отићи на две потпуно супротне стране.

Па ипак после ових покушаја неће остати све по старом. Као благи утицај широког мора на своје копно, тако ће се вршити еманација мира из Русије на Немачку. Пошто су несумњиво могли увидети сву готовост данашње руске владе, која уз штету и срамоту, при-

стаје да закључи мир и кад до мира ипак не дође, мораће се Немци озбиљно, али врло озбиљно запитати да нису случајно они криви зато што мира не може бити. И поћи ће руским путем, да би могли доћи истом циљу.

### НА РЕЦИ ПЈАВЕ

Милано, — Дописник »Кориере дела Сера«, г. Барцони, описује овако своје прве утиске, које је добио у садашњим борбама на италијанском фронту:

»Пре неколико дана, пред једним од најјачих напада на положаје Сивемола, непријатељ је истакао овакав један напис: »Италијани! Наши другови су порушили одбране на Пјави. Ваш отпор је бескорисан. За два дана баћемо у Вијенци. Пустите нас да дођемо!« — Ови су мислили на тај начин да поразе и бесхрабре наше војнике. Али, према објави, коју су истакли Аустријанци, одмах је истакнута друга на немачком језику, у којој је стајао одговор кратак, прецизан и јасан:

»Овуда се не пролази!«

Те ноћи предузели су Аустријанци јуриш, керући се дивљачки ура! тврдо уверени да ће извршити пробој. Они су падали у масама, и силним противнападима одбачене су њихове хорде на подножје планине, у бесомучној борби.

»Овуда се не пролази!« То је крик наше војске на целој фронту. Израз воље свију наших војника исписан је на Сивемола.

Није то једна битка; то су три битке за десет дана, три различне битке по смислу и терену, одвојене дубоким увојима Бренте и Пјаве, три огорчене битке, које можда још нису достигле максимум интензивности.

Лево се баје битка на висоравнима; на центру битка на Грапи; а десно битка на Доњој Пјави, у венецијској долини.

Изгледа да ће борба бити још дуга, интензивна и страшна, и не може се предвидети која ће од те трију битке бити одлучујућа. Али ми можемо чекати са поверењем. Војска је обновљена и учвршћена у својој ватреној и поноситој вољи.

### НА ЗАПАДУ

Цирих. — Граф Хертлинг је први пут говорио у Рајхстагу. У томе говору извршио је преглед свих фронтова и нарочито истакао важност западног фронта. »На западу, рекао је

Хертлинг, битка у Фландрији се наставља од јула готово без прекида. Скоро целокупна енглеска војска, бројно јача од наше, ангажована је у борби против нашег фронта у равницама Фландрије. Више француских дивизија учествују такође у битки, али, и поред губитка од неколико села и мајура, наш фронт у Фландрији није поколебан.

Сада као и раније, непријатељ је далеко од свога циља, који се састоји у томе, да допре

до обала Фландрије, како би уништио базе наших сумарена. Свесни бескорисности њихових напада, који их скупо стају у Фландрији, Енглези траже одлучну битку код Камбреа. Овога пута они су се одрекли артиљеријске припреме од више дана, која је раније редовно претходила њиховим нападима. Њу су заменили великим бројем тенкова, али и поред тога, они нису могли испунити наде, које су Енглези полагали у њих.«

## Говор др. Тресића Павичића

Г. др. Антон Тресић Павичић држао је један врло дуг и врло важан говор општем стању у Аустроугарској а нарочито о југословенским патњама. Ми доносимо овај говор у целини, а како га је превео сам говорник са немачког то нисмо ништа изменили у његовом језику:

I.

Увод.

Висока кућо!

Ја се нијесам задњи пут овдје одрекао рјече од страха како су то неки злобно тумачили, него са посве других разлога. И ако по горком искуству знадем, да је овдје имунитет говора само ругло за лаковјерне, ипак ћу говорити, јер је у мени глас совјести и дужности јачи, него негон живота, а живот мог народа мени дражи од свога; и јер би напоскон шутња била кукавштина и издајство људских идеала.

Али пошто сам ја у својој тамници осјетио скоро до смрти ушле тамних сила, које раскорлатише овај грозовити рат, то најављујем, ако ме било на који начин нестане, да се узрок томе нема никако тражити у дојађењу живота, а ако ми се је често смрт, од отраг три године, чинила веома пожељном.

На жалост морам да овај говор, који је био прорачунан за два сата, тако оклаштрем, да га упо сата збијем.

(Било је закључено да у овој прорачунској дебати не смије нико говорити више од по сата).

II.

Злонамјерна угњетавања.

Наш народ је био и у овом рату, као и увијек, турен у први бојни ред, валожен тучи орућег жељеза до потпуног искрварења, са рођене груди суетавно искорјењиван личном, оловом, бајунетом, тамницом, депортацијом, конфинацијом, свакуацијом, прјекним

судом, гладом, барачним ло-горима и најјернице проузоро-ченим болестима. Његово је угњетавање почело још прије рата и то након сарајевског атентата. Тада се је под заштитом области започела и организовала хајка на Србе, чија дућани бијажу посвуда разорени и опљачани. Већ је тада било погубљено много Срба.

Заступник Иван Франк рече у хрватском сабору, да га је шеф загребачког редарства потицао да даде уморити од побуњене свјетине вође Срба.

Нетом је букнуо рат, поче и олуја искорјењивања свих југословенских родољуба. На-стаде у цијелој земљи таква жаук и лелек, таква грозота, ко када букне куга. Плаћени новинари, а на челу им сплитско »Наше Јединство«) измишљаваху даномице вјести о атентатима и бомбама са стране Срба на жељезне влакове, на пароброде и вие војне транспорте, да тако оправдају враконске мјере разних области. Што је било народно пробуђено, свјесно и поштено, то је било уапшено, конфинирано, утамничено, упропаншено, осуђено, погубљено; што одвећ младо или старо, смрти глађу посвећено; а остало престрављено, деморализовано, обешчашћено.

У самом Дубровнику је било у један сами дан затворено 75 особа. Настаде таково кукање, какова не чуше зидови оног племенитог града све од великог потреса амо. Стара Атина бијаше подиг-

\*) У свима хајкама противу Срба, Стражицић, власник и уредник »Нашег Јединства«, био је међу првима. И веле-надајнички процес у Загребу, и Фријунгов у Бечу, и бомбашку и коланинску аферу у Црној Гори приказивао је онако како ради продама душа. За његов рад био је на двору краља Николе добро гледан, који га је и одликовао Даниловим Крстом и скупоченим престоном.

вула на Акрополи олтар бо-  
жњанству Милосрђа. Данашња  
надљуди га изагнаше чак из  
свога срца, као шкољку сла-  
боћу, с намером да истраже  
све оне, који неће да им се  
поклоне. У ту сврху одавна  
припремише проскрипције, да  
у одређени час уапсе све во-  
ђе народа, да их употребе као  
таоце, да их искасапе и да  
онда претворе сав народ у  
Хелоте.

Када сам ја, након троме  
сечног тамновања у Марибору,  
био први пут преслушан од  
неког аудитора, рече ми он:  
»Ја не знам чиме вас окрив-  
љују, а ето ћете лако разу-  
мјети, ако помислите, да смо  
само у Далмацији, Истри и  
Крањској уапсили преко 5000  
људи.« Сада помислите колико  
их је било уапшено у Босни,  
Херцеговини, Славонији и Јуж-  
ној Угарској!

Када нас укрцаше у Спли-  
ту на пароброд на стотине;  
помијешане с разбојницама  
најгоре врсте; када нас одве-  
доше на Ријеци пут колодво-  
ра по таковој киши, да ни  
најмање парче платна не оста-  
де на нама сухо; када мора-  
досио три дана и четири но-  
ћи путовати преко Загреба и  
Будима до Марибора у гнус-  
ним колима, без круха, без  
спавања, изврнутим псовкама  
мађарске фукаре, као српски  
као српски сужњеници; изло-  
жени ударцима кундака и клет-  
вама мађарских објесних вој-  
ника, тада многи од ужаса  
полућеше и ја видјех својим  
очима једног несретника, гдје  
скаче кроз прозор влака, што  
но је највећом брзином јурио,  
у таму ноћи и смрти. Након  
тих четирију беснених ноћи  
затворише нас у неку јахао-  
ницу, из које су након мало  
дана изведли преко 100 кола  
коњскога ђубрета. На том ђу-  
брету смо ми морали спапати,  
скоро задушени од смрада  
коњске урине. Ми морадосмо  
гледати, гдје се војници схр-  
кавају у котау у којему су  
нам носили јуху. (Упади за-  
чуђења са стране заступника).

Али ја нећу да говорим о  
Марибору и Грацу, јер о сво-  
јим особитим јадима не марим  
зборити. Ипак морам да спо-  
менем љекара градачких там-  
ница, царског савјетника др.  
Хофмана, који је биједне у-  
апшенике немилостиво гдио, те о-  
бичавао казати, да би најбоље  
било дати отрова железне-  
јаницама пошто се устручавају  
црквину наравном смрћу. Мно-  
ги подлегосе мукама у Мари-  
бору и Грацу, као несретни  
Денић (на мртво име испре-  
бијан кундацама жандара при  
уапшењу), као Пушкаревић и  
Бушић, који је примио декрет,  
да се дже с њега прогонство  
(ковфиновање), таман на дан  
свога погребња.

## ИЗ РУСИЈЕ

Женева, 5. дец. — Пovo-  
оом коминикеа швајцарског  
Федералног Савета, који се  
тиче захтева руских мак-  
самалиста «Газет де Ло-  
зан» пише:

»Изрази у овом занимља-  
вом саопштењу утврђени  
су на састанку Федералног

Савета прошле недеље. Тро-  
цкијева и Лењинова влада  
није призната од Федерал-  
ног Савета. Последња ре-  
ченица из званичног коми-  
ника може се тумачити,  
да се швајцарска влада не  
прима тражене мисије.«

Петроград. — Једним  
декретом максималисти  
су укинули редовне су-  
дове и заменили их ре-  
волуционарним.

Петроград. — Прошле  
ноћи једно одељење вој-  
ске ушло је у локал,  
где је била на окупу  
општа комисија за из-  
боре за Уставотворну  
Скупштину. Војници су  
изјавили у име Лењин-  
нове владе, да им је на-  
ређено да ухапсе деле-  
гате кадетске странке.

Петроград. — Револуцио-  
нарни комитет наредио је да  
се понова ухапси бивши ми-  
нистар унутрашњих дела Про-  
топопов, који је био пуштен  
као умно оболео, уз кауцију  
од 100.000 рубаља.

Петроград. — Лист «На-  
род» објављује да је саврска  
влада одбила да пошаље [хра-  
ну у европску Русију, бојећи  
се да ће она доћи у немач-  
ке руке.

## РАЈХСТАГ ЗА МИР

Цирих. — Колико је у Не-  
мачкој општа ситуација на-  
пнала све, да се јако радују  
свакој појави која наглашава  
мир, најбоље ће се видети из  
ове сцене у Рајхстагу:

После апела на Рајхстаг за  
нове кредите, канцелар је пре-  
шао на максималистичку по-  
јуду за примирје, овим ре-  
чима:

»У среду је руска влада  
послала један радиотелеграм,  
који су потписали Троцки и  
Лењин, владама зарађених на-  
рода, у коме се предлаже при-  
мирје, којим би се дошло до  
трајног мира. Ја ни најмање  
не оклева да изјавим, да пред-  
лог руске владе сматрам као  
могућну основицу за мир, и  
готов сам да преговарам, ако  
руска влада пошаље изасла-  
нике који би имали потпуно  
овлашћење за то.«

Одмах, после прве канцелар-  
рове речи, цео је Рајхстаг  
устао плескајући и вичући:  
ура. Када је плескање пре-  
стало, канцелар је изјавио же-  
љу да се овим напорима ускоро  
остваре и доведу мир.

## СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

4. децембра слабија ва-  
трена активност.

## ПОМОРСКИ САВЕТ

Лондон. — Званично  
се јавља да је одлучено  
да се створи савезнич-  
ки поморски савет, ка-  
ко би се постигла ин-  
тимнија и потпунија  
сарадња савезничких  
флота. Одговорност по-  
јединих главних штабо-  
ва и поморских глав-  
них команданата према  
својим владама остаје  
и даље, како је досад  
било.

У овом савету биће

министри морине и ше-  
фови главних помор-  
ских штабова Францу-  
ске, Енглеке, Сједи-  
њених Држава, Италије  
и Јапана. Како ће се  
савет морати држати у  
Европи, Јапан и Аме-  
рика послаће своје пре-  
ставнике.

Савет ће имати стал-  
ни секретаријат, који  
ће добијати потребне  
информације.

## ГЛАД У ИСТРИ

Ријечке «Приморске Нови-  
не» доноси опширан извештај  
о глади и невољи у Истри. У  
том се извештају између ост-  
алог вели: »Све што даље  
све се више приближавамо у-  
право црним данима који нам  
предстоје. Са зебњом у срцу  
чекамо час наше поступне те-  
лесне изнемоглости.

Људи наши нису више слич-  
ни људима, то су једва сенке  
од људи, то су авести! Изне-  
могли, осушени, испијени и  
измождени, вуку своје слабе,  
вешном босе или у прве оба-  
вите ноге. Што смо ипак ко-  
сада прокубурили, то имамо  
захватити било нашим јачим  
телесним конструкцијама, би-  
ло бољим финансијским при-  
ликама. Али вешина народа  
умире буквално од глади. Ка-  
ко су овог пролећа људи ум-  
рели на кварнерским острви-  
ма од глади тако сад умиру  
и у осталим деловима Истре.  
Људи слабе, ноге им почињу  
отицати, легну у кревет а да  
се више никад не dignу.

Није стога никакво чудо, да  
људи изгубе оно мало отпор-  
не снаге против болести што  
су је пре имали, и да се ис-  
товремено по разним делови-  
ма Истре све више шири гла-  
дни тифус, шарлах, дифтери-  
ја, дизентерија и сличне бо-  
лести, које су несминовна по-  
следина дуготрајне лоше ис-  
хране.

## ПОСЛЕДЊА ВОЈСКА

Париз. — Последња доку-  
менти, нађени код заробљени-  
ка на Ени, показују у којој  
је мери извршена регрутација  
у Немачкој: Класа у 1918 је  
већ цела на фронту, класа од  
1919 позвана је цела под за-  
ставу и неки елементи ове  
класе већ су се појавили на  
фронту.

Што се тиче класе од 1920  
има знакова по којима се мо-  
же рећи да ће се ускоро из-  
вршити и њихов прелаз.

## ПЉАЧКА ИЗ СРБИЈЕ

»Хрватски Дневник« јавља  
У Хецендофу извршена је  
кућа престајачна код неког  
жељезничког чиновника, који  
се већ од дужег времена на-  
лази на српском војишту. Тај  
чиновник шаље често својој  
жељезничкој саврузи. Пошто је то  
пало у очи војним владама,  
послаше му у стаци војну по-  
лицују.

Престајачина је сјајно ус-  
пела. Нашли су много скупо-  
цених источњачких валима,  
оружја од вредности, ратних,  
уметничких предмета, све у  
вредности од више хиљада.  
Нашли су много војничких че-  
бета, коже, шећера, кафе, мас-  
ти и животних намирница.  
Све је заплесано и однесено  
у касрну у Олаиц. Против  
чиновника поведена је истрага.

## ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

### ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Французи су извршили је-  
дан успех испад јужно од Сен  
Кавтена. Француске патроле,  
које су оперисале на десној  
обали Мезе доведле су зароб-  
љеника.

У Вогезима артилеријска ак-  
тивност била је велика у об-  
ласти Тира.

Извештај од 23 сата. — О-  
бе су артилерије биле актив-  
не у области јужно од Сен  
Кавтена и на десној обали  
Мезе. У Горњем Алвасу ис-  
пад, који су извршили Немци  
на сектору Азбах ле Ба, оста-  
о је без успеха.

Источна војска. — На пе-  
лом фронту дан је прошао  
мирно. У области Дојрана и  
северно у Битоља повремена  
канонада. За време бомбардо-  
вања Хвостова, које су извр-  
шили француски и савезнич-  
ки авијатичари, оборен је је-  
дан бугарски апарат.

Извештај Штаба Источне  
Војске. — Артилеријска ак-  
ција с прекидом.

### ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Сер Дуглас Хејг јав-  
ља да смо потпуно од-  
били локалне нападе  
источно од Билкура. Из-  
вршили смо успеде ис-  
пада северно од Билку-  
ра, разорили неприја-  
тељске заклоне и дове-  
ли заробљеника.

### ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Артилеријска борба

трајала је јуче целога  
дана између Бренте и  
Пјаве. пешачка борба  
отпочела је у зору ис-  
точно од Бренте. На  
наше против нападе у  
правцу Каприле, непри-  
јатељ је оставио вели-  
ке снаге, приморавају-  
ћи колону, која је на-  
падала, да прекине на-  
предовање и да се ос-  
лони на одбранбену ли-  
нију. Огорчена борба  
трајала је више од сата.  
Око подне друга поја-  
чања са одушевљењем  
извршила су противна-  
пад и приморала не-  
пријатеља да се повуче  
на полазне положаје.

Одмах после подне  
непријатељ је предузео  
напад у долини Бренте.  
После жестоког бом-  
бардовања непријатељ  
се кренуо у збијеним  
колонима од Сан Ма-  
рина против наших  
препрека на путу, али  
је одмах задржан јаком  
ватром наших батерија  
и морао се повући у  
нереду. На целом фрон-  
ту обе су авијатике би-  
ле доста активне. У зо-  
ни северно од Монте  
Грапе наша капроније-  
ва ескадрила са апарата-  
ма за осматрање бом-  
бардовала је и тукла из  
митраљеза у више ма-  
хова непријатељску пе-  
шадерију.

## НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ПЕТРОГРАД. — Чла-  
нови панрусског одбора  
ухапшени су.

ПАРИЗ. — Лењин је  
решио да опозове ру-  
ске амбасадоре из Па-  
риза, Лондона и Рима,  
и да их замени макси-  
малистичким послани-  
цима.

ЛОНДОН. — Енглези ће  
ускоро имати аероплане, који  
ће моћи носити тону и по  
експлозива.

ПАРИЗ. — Пред редакци-  
јом листа «Де Пес», манифе-  
стовали су грађани против  
листа.

ПЕТРОГРАД. — Према  
«Известија» руски представ-  
ници су истакли ове усло-  
ве за закључење примирја,  
1. Непријатељства да поч-  
ну 72 сата по прекиду пре-  
говора; 2. Да се обустави  
сваки транспорт трупа на  
ма коју тачку фронта; 3.  
Да немачка флота напу-  
сти заливе Рига и воде Мо-  
сунда и 4. Да острва по-  
стану интернационална.

БЕРН. — Између Руса и  
Немаца закључено је при-  
мирје од 28 дана. Примирје  
истиче рок 1 јануара 1918  
после подне.

БАЗЕЛ. — Аустријски по-  
сланик Краус изјавио је, да у  
чешкој све већма узимају ма-  
ха болести, које је проузро-  
ковала глад. Од 1.00 случа-  
јева болести 10 је смртних.

КРФ. — Приликом  
рођендана Престолона-  
следника Александра од-  
служено је у Саборној  
Цркви у Крфу благода-  
рење, коме су прису-  
ствовали: дипломатско  
тело, савезнички коман-  
данти и адмирал, пре-  
ставници српских вла-  
сти и мноштво српско-  
га света.

Митрополит Србије  
држао је веома дирљив  
говор у коме је напо-  
менуо да су под вођ-  
ством Карађорђевића,  
који су символ слободе  
и храбрости, српске за-  
ставе покриле славом.  
И поред издајства своје  
браће по раси, српски  
је народ остао непобе-  
дим и продужиће и даље  
борбу уз својега Врхов-  
ног Команданта све  
до победе Савезника и  
уједињења са потлаче-  
ном браћом.

После благодаренења са-  
везнички посланици су  
поднели своја честита-  
ња представнику г. Па-  
шића. (Пресбирио).

### «ВОЈНИЧКИ КАЛЕНДАР»

за 1918. годину,  
издаје Ратног Пресбирио  
Врховне Команде оштрам-  
пан је и сад се повезује. —  
Кроз неколико дана биће са-  
всем готов и почеће се бес-  
платно разашљати на-  
шим трупама.